KAPITTEL 5

Gud utvelger – og forkaster

Et utvalgt folk

Da Jesus talte om endetiden og sin gjenkomst, sa Han:

> *"Da skal Menneskesønnens tegn vise seg på himmelen, og da skal alle folkestammer på jorden jamre. Og de skal se Menneskesønnen komme på himmelens skyer med kraft og stor herlighet. Og Han skal sende ut sine engler med en mektig basunrøst, og de skal samle sammen Hans utvalgte fra de fire vind-retninger, fra den ene ende av himmelen til den andre."* (Matt. 24, 30-31).

Teksten forteller at Gud vil samle alle som tilhører Hans folk når Jesus kommer igjen. Da vil Hans løfter til dem om evig liv bli oppfylt, og de vil ta det lovede land, Guds herlighets rike, i eie (jf. Matt. 25, 31-34; Dan. 2, 44; 7, 27; Åp. 21, 1-8. 22-27). Vi har allerede sett på hvilke kriterier som ligger til grunn for Guds utvelgelse av mennesker. Temaet er viktig, og mange opplever det forvirrende. Dette kapittelet vil derfor se nærmere på *hvem* Guds utvalgte er, og *hvorfor* og *hvordan* de ble det.

Flere steder i Bibelen snakkes det om *"de utvalgte"*. Ett eksempel finner vi i Peters første brev, hvor det står:

> *"...Men dere er en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eiendomsfolk, så dere skal forkynne Hans underfulle storverk, Han som kalte dere ut av mørket og inn i sitt underfulle lys..."* (1. Pet. 2, 9).

Dette ble skrevet i det første århundre e.Kr. til kristne som bodde spredt omkring. Peter omtaler dem her som *en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk* og *et eiendomsfolk*. Dette var begreper som tidligere var blitt brukt om israelittene eller deler av dem:

- ***en utvalgt ætt***

Abraham hadde i sin tid fått flere løfter om at Gud ville utvelge hans etterkommere på en spesiell måte. Da Abraham var 99 år gammel, omlag ett år før Isak ble født, sa Gud til ham:

> *"Jeg skal opprette Min pakt mellom Meg og deg og din ætt etter deg i alle de slektledd som kommer. Den skal være en evig pakt, og Jeg skal være Gud for deg og din ætt etter deg. Jeg skal gi deg og din ætt etter deg det landet hvor du bor som fremmed, hele Kanaans land, til evig eiendom. Jeg skal være Gud for dem."* (1. Mos. 17, 7-8).

Da Moses minnet israelittene om grunnen til at Gud hadde utvalgt dem, sa han:

> *"Ikke fordi dere var større enn alle andre folk var det at Herren hadde dere kjær og utvalgte dere – for dere var de minste av alle folkene. Men fordi Herren elsker dere, og fordi Han ville holde den ed Han hadde sverget deres fedre, har Herren ført dere ut med mektig hånd og løst dere ut fra trellhuset, fra egypterkongen Faraos hånd."* (5. Mos. 7, 7-8).

De hadde ingenting i seg selv som gjorde dem mer attraktive enn de andre folkeslagene som Herren ville la dem overvinne. De var både mindre og svakere enn dem. Likevel utvalgte Gud dette folket, mens Han forkastet de andre. Israelittene var det utvalgte folk.

- ***et hellig folk* og *et eiendomsfolk***

Før israelittene inntok Kanaan, advarte Moses dem mot å blande seg med folkeslagene som dyrket andre guder. Begrunnelsen var:

> *"For et hellig folk er du for Herren din Gud. Deg har Herren din Gud utvalgt for at du skal være Hans eiendomsfolk fremfor alle folkeslag på jorden."* (5. Mos. 7, 6).

Israelittene tilhørte Gud. De var Hans eiendom, Hans eiendomsfolk. Guds plan var at de skulle settes til side for dette formål, og være annerledes enn resten av verden. De skulle være Hans representanter. De skulle være hellige for Ham.

Da Gud underviste israelittene om hvilke dyr de kunne spise og hva som ikke var å regne som mat, begrunnet Han det på denne måten:

> *"For Jeg er Herren deres Gud. Derfor skal dere hellige dere, og dere skal være hellige, for Jeg er hellig. Dere skal heller ikke gjøre dere urene ved noe kryp som kryper på jorden. For Jeg er Herren, som fører dere opp fra landet Egypt, for å være deres Gud. Derfor skal dere være hellige, for Jeg er hellig."* (3. Mos. 11, 44-45).

- ***et kongelig presteskap***

Blant Israels tolv stammer ble levittene – etterkommerne av Jakobs sønn Levi – utpekt til å gjøre tjeneste som prester i helligdommen. Aron, bror av Moses, var levitt. Han og hans sønner ble av Gud valgt til å være yppersteprester, det vil si de prestene som hadde den viktigste rollen i enkelte av de seremoniene som skulle symbolisere Guds frelsesplan. Da Aron og hans sønner skulle innvies til tjenesten, sa Gud til Moses:

> *"Du skal kle Aron i de hellige klærne, salve ham og hellige ham, så han kan gjøre tjeneste som prest for Meg. Du skal føre sønnene hans frem og kle dem i kjortler. Du skal salve dem som du salvet deres far, så de kan gjøre tjeneste som prester for Meg. For ved denne salvelsen skal de sannelig få et evig prestedømme i alle slektene som kommer."* (2. Mos. 40, 13-15).

Da det lovede land skulle fordeles mellom Israels stammer, fikk ikke levittene noe eget landområde. Josva, som ledet israelittene inn i landet, sa til folket:

> *"Men levittene har ingen del blant dere, for Herrens prestedømme er deres arv."* (Jos. 18, 7).

I stedet innførte Gud en ordning hvor de andre stammene skulle sørge for levittenes behov, slik at de helt og fullt kunne vie seg til tjenesten for Gud. Moses sa om dem:

> *"For Herren din Gud har utvalgt ham* [Levi stamme] *av alle stammene dine for at han skal stå og gjøre tjeneste for Herrens navn, han og hans sønner etter ham."* (5. Mos. 18, 5).

Disse begrepene – *en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk* og *et eiendomsfolk* – var altså tidligere blitt brukt om israelittene, de som var Abrahams fysiske etterkommere. Nå brukte Peter dem om kristne mennesker av utenlandsk opprinnelse og forskjellig bakgrunn, som bodde spredt omkring i hedenske landområder (1. Pet. 1, 1).

Dette var noe som forvirret enkelte av Peters samtidige, og som stadig forvirrer mennesker i dag. Var Peters begrepsbruk berettiget? Var hans lære om utvelgelse motstridende med det Gud tidligere hadde bestemt? Var ikke jødene lenger Guds *"hellige folk"*, dem Han hadde utvalgt for at de skulle *"være Hans eiendomsfolk fremfor alle folkeslag på jorden"*? Og hva med den høytidelige prestetjenesten, som ingen andre enn levittene kunne utføre? Hvordan kunne Peter kalle mennesker av hedensk opphav for *"et kongelig presteskap"*?

Alle folkeslags frelser

Løftet som i sin tid ble gitt til Abraham, lød:

"...Og i deg skal alle slekter på jorden bli velsignet." (1. Mos. 12, 3).

Gud ønsket ikke bare å velsigne ett folkeslag, men hele jordens befolkning (*"alle slekter"*, ikke bare Abrahams). Det tok en tid før de første kristne – Peter inkludert – forstod at frelsen også var for hedningene, og ikke bare for dem som var Abrahams fysiske etterkommere. Selv om de hadde sett hvordan Jesus behandlet og omtalte mennesker med en annen nasjonalitet, slektstavle og sosial bakgrunn enn dem selv, var disiplene trege med å gi slipp på sin tradisjonelle oppfatning om at de som "Abrahams ætt" var spesielt utvalgte, priviligerte og hevet over alle andre folkeslag.

Disippelen Peter lærte selv denne leksen da Gud gav ham et spesielt syn. Det var midt på dagen, og Peter var sulten. Mens de som han besøkte ordnet i stand mat, var Peter oppe på hustaket og ba. Da fikk han se en duk komme ned fra himmelen. Den var full av urene dyr (jf. 3. Mos. 11). En stemme ba ham forsyne seg fra duken, men Peter nektet. Han hadde aldri spist av de urene dyrene tidligere og aktet heller ikke å gjøre det nå. Stemmen sa da til ham:

"Det Gud har renset, må ikke du kalle vanhellig." (Apg. 10, 15).

Tre ganger gjentok dette seg før duken ble tatt opp igjen. Peter kunne ikke forstå hva synet skulle bety. Mens han ennå undret seg, kom tre menn og spurte etter ham. De var utsendt fra den romerske offiseren Kornelius, som ønsket at Peter skulle komme og undervise ham og hans venner og slektninger. Peter hadde fått beskjed fra Gud om å følge med de tre mennene, hvilket han også gjorde.

Da Peter neste dag gjestet den romerske offiserens hus, brøt han tvert med jødenes etablerte normer. Han hadde forstått hva synet betydde, og det hadde lært ham noe nytt. Til den ikke-jødiske forsamlingen sa han:

"Dere vet hvor lovstridig det er for en jødisk mann å ha samfunn med, eller gå inn til en som tilhører et annet folkeslag. Men Gud har vist meg at jeg ikke skulle kalle noe menneske vanhellig eller urent." (Apg. 10, 28).

Synet med duken handlet ikke om mat. Det handlet om mennesker. Verken Peter eller andre jøder hadde rett til å kalle et annet menneske for vanhellig eller urent. Gud hadde renset dem. Det skjedde ikke gjennom en seremoni eller en høytidelig erklæring, men da Jesus døde som deres Stedfortreder. Han var like mye hedningefolkenes Frelser som jødenes.

Peter hadde lært sin lekse. *"I sannhet skjønner jeg at Gud ikke gjør forskjell på folk,"* sa han videre, *"men i hvert folkeslag blir hver den som frykter Ham og gjør rettferdighet, tatt imot av Ham."* (v. 34-35). Som en bekreftelse på denne erkjennelsen, ble Peter også vitne til at Den Hellige Ånd ble utøst over den ikke-jødiske forsamlingen på samme måte som de kristne jødene hadde fått Ånden på pinsefestens dag (v. 44-47). Dette var bevis nok for ham og hans medtroende i Jerusalem til å forstå at Jesus var alle folkeslags Frelser, og at hedningene ved sin omvendelse fikk del i Guds løfter på samme måte som dem selv (Apg. 11, 18).

I et brev han senere skrev til de kristne, tar Peter opp dette temaet:

"Når dere kommer til Ham som er Den levende stein, som ble forkastet av mennesker, men er utvalgt av Gud og dyrebar, da blir også dere som levende steiner, bygd opp til et åndelig hus, et hellig presteskap, til å bære frem åndelige offer, som er til behag for Gud ved Jesus Kristus." (1. Pet. 2, 4-5).

Sitatet handler om dem som kommer til Jesus og hva som skjer med dem. Når et menneske – hvem det enn måtte være, hva det enn har gjort og hvor det enn kommer fra – vender seg til Gud, vil Han ta imot det. Selv sa Jesus: *"Den som kommer til Meg, skal Jeg aldri støte ut."* (Joh. 6, 37). Gud vil ikke avvise noen, men lar alle som ønsker det, bli en del av sitt folk. Peter bruker i ovennevnte sitat en bygning som illustrerasjon. Jesus er grunnvollen, og Han er den eneste som *er* en levende stein. Men de som kommer til Ham, *blir* som levende steiner (jf. Matt. 3, 7-9), og de kan dermed føyes til som en del av Guds bygning.

"Når dere kommer til Ham ... da blir også dere som levende steiner, bygd opp til et åndelig hus..."

Menighetens grunnlag

Også Jesus brukte dette bildet om sin menighet. Etter at Peter på vegne av disiplene hadde bekjent at de anså Jesus som *"Kristus* [*Messias*]*, Den levende Guds Sønn"* (Matt. 16, 16), henviste Jesus til hvordan Han selv var grunnlaget for Guds menighet. *Han* var menighetens sikre fundament.

> *"Han* [Jesus] *sa til dem: "Men hvem sier så dere at Jeg er?"*
>
> *Simon Peter svarte og sa:"Du er Kristus, Den levende Guds Sønn."*
>
> *Jesus svarte..: "Salig er du, Simon, sønn av Jona... Og Jeg sier til deg at du er Peter, og på denne klippen vil Jeg bygge min menighet. Og dødsrikets porter skal ikke få makt over den..."* (Matt. 16, 18).

Da fiskeren Simon ble kalt til å være Jesu disippel, gav Jesus ham navnet *Kefas*. Oversatt til gresk, som er det språket Det nye testamentet er skrevet på, var hans nye navn *Petros*. På norsk og engelsk kalles han i vår tid for *Peter*. Det greske ordet *petros* – så vel som det arameiske *kefas* – betyr "en stein". Jesus kalte altså disippelen Simon for en stein. Det greske ordet for "klippe" er derimot *petra*. Det var klippen som skulle være grunnlaget for Guds menighet, ikke en stein.

> *"..Jeg sier til deg at du er PETROS* ["en stein"]*, og på denne PETRA* ["klippen"] *vil Jeg bygge Min menighet...".*

Det er stor forskjell på en stein og en klippe. Ingen stein er i stand til å bære den menighet som Gud ønsker å bygge. Bare *klippen* kan ha en slik funksjon – nettopp fordi den er en klippe.

Jesus sa altså *ikke*, slik Den romersk-katolske kirke opp gjennom århundrene har hevdet, at Hans menighet skulle bygges på disippelen Peter. Guds menighet skulle ikke bygges på noe menneske. Menighetens fundament skulle være *klippen* (gr. *petra*). Dette var et gammelt, bibelsk bilde som ble brukt *om Gud* eller om Hans sannhet. Moses kalte Gud for en *"frelses Klippe"* (5. Mos. 32, 15), og også flere andre steder i Det gamle testamentet finner vi dette symbolet:

> *"For jeg forkynner Herrens navn. Storhet tilhører vår Gud. Klippen, fullkomment er Hans verk. For alle Hans veier er rettferd, en trofast Gud uten urett..."* (5. Mos. 32, 3-4).
>
> *"Til Deg, Herre, tar jeg min tilflukt... Vær min tilfluktsklippe, en festning til frelse for meg! For du er min klippe og min festning..."* (Sal. 31, 2-4).
>
> *"Alene i håp til Gud er min sjel stille. Fra Ham kommer min frelse. Han alene er min klippe og min frelse..."* (Sal. 62, 2-3).
>
> *"...Men Gud er hjertes klippe og min arvedel til evig tid."* (Sal. 73, 26).
>
> *"Stol på Herren for all tid, for i Herren, ja, Herren, er evighetens klippe."* (Jes. 26, 4).
>
> *"Er det noen Gud foruten Meg? Det er ingen annen Klippe. Jeg kjenner ingen."* (Jes. 44, 8).

Moses, kong David og profeten Jesaja var blant dem som brukte dette bildet, og deres skrifter hadde stor betydning for jødene på Jesu tid. Også Peter selv var klar over betydningen av klippesymbolet, og han forsøkte på ingen måte å fremheve seg selv som menighetens klippe og fundament. I stedet ledet han de troendes oppmerksomhet til Jesus. Selv var Peter bare "en stein", som i likhet med alle andre som kom til tro på Jesus, ble en del av Guds menighet – en "levende stein" i Guds bygning. Også Paulus refererer til *Jesus* som *klippen*:

> *"...For de* [israelittene som ble ledet ut av Egypt] *drakk alle av den åndelige Klippen som fulgte dem, og den Klippen var Kristus."* (1. Kor. 10, 4).

Etter å ha skrevet at de som *"kommer til Ham som er Den levende stein"*, selv er som *"levende steiner"* som blir *"bygd opp til et åndelig hus"* (se over), henviser Peter til profetier som fortaller om Ham som skulle bli grunnlaget for Guds menighet:

> *"Derfor står det også i Skriften: "Se, Jeg legger i Sion en Hovedhjørnestein, utvalgt, dyrebar, og den som tror på Ham, skal slett ikke bli gjort til skamme.""* (1. Pet. 2, 6, med sitat fra Jes. 28, 16).

Alle som kommer til Jesus, vil Han frelse. Når de blir en del av Hans *"åndelige hus"*, blir de Hans folk og arvinger til Guds rike og evig liv. *"Dødsrikets porter"* har ikke lenger makt over dem (jf. Matt. 16, 18). De vil *"ikke bli gjort til skamme"*.

Peter fortsetter så med å sammenligne de kristne med det folket som en gang var blitt utvalgt til å *"være Hans eiendsomsfolk fremfor alle folkeslag på jorden"* (jf. 5. Mos. 7, 6). En rekke av disse hadde nå forkastet fundamentet for Guds bygning, og de var derfor ikke lenger en del av den. Peter skriver:

> *"Derfor tilhører æren dere som tror, men for dem som er ulydige, er: "Steinen som bygningsmennene forkastet, er blitt Hovedhjørnestein", og "en snublestein og en omstøtsklippe". Disse snublet ved at de er ulydige mot ordet, og det ble de også satt til."* (1. Pet. 2, 7-8).

Mange av Abrahams etterkommere forkastet Ham som skulle være grunnlaget for Guds menighet. *"Han kom til sine egne, og Hans egne tok ikke imot Ham,"* skriver Johannes (Joh. 1, 11). Likevel, selv om Han ble forkastet av dem som skulle være Guds bygningsmenn, var Han blitt *"Hovedhjørnesteinen"*, den viktigste steinen i bygningen. For jødene ble Jesus en prøve på deres tro og lydighet. For dem som tok imot Ham, ble Han selve grunnvollen for deres frelse. For dem som valgte å forkaste Ham, ble Han en snublestein.

Abraham og Abrahams ætt

Døperen Johannes hadde irettesatt de jødiske lærerne som mente at deres slektskap med Abraham var tilstrekkelig for å gjøre dem til Guds folk (se *Omvendelsens frukter* i *kap. 4*). Dette garanterte ikke deres frelse. For å tilhøre Guds folk, måtte de bære frukt som var omvendelsen verdig. Hvis ikke ville de bli forkastet.

Gud var ikke avhengig av dem, men Han ønsket å frelse dem. De jødiske lærerne måtte innse hvor avhengige *de* var av Gud og Hans frelse, slik at de kunne komme til Ham og bli frelst. De kunne ikke slå seg til ro med at Abraham en gang hadde fått dette løftet fra Gud:

> *"Jeg skal opprette Min pakt mellom Meg og deg og din ætt etter deg i alle de slektledd som kommer. Den skal være en evig pakt, og Jeg skal være Gud for deg og din ætt etter deg."* (1. Mos. 17, 7).

Selv om dette løftet var blitt gitt til Abraham, var mange av hans etterkommere blitt forkastet opp gjennom århundrene som fulgte (jf. *Ingen forskjell på jøde og greker* i *kap. 4*). Ved en senere anledning sa Jesus til noen av jødene:

> *"Hvis dere var Abrahams barn, ville dere gjort Abrahams gjerninger."* (Joh. 8, 39).

Det som avgjorde om et menneske tilhørte "Abrahams ætt" eller ei, var ikke deres genetiske slektskap, men deres frukter. Bar de god frukt som vitnet om at en sann omvendelse hadde funnet sted, eller var deres frukt råtten?

Det utvalgte folket skulle være Guds bygningsmenn. De skulle bidra til at Guds hus ble bygget ved å lede andre mennesker til Ham. Men de forkastet *"Den levende steinen"* som huset skulle bygges på. Mens Jesus drev sin virksomhet, forsøkte Han å få de jødiske lederne til å forstå hva de var i ferd med å gjøre, slik at de kunne vende om før det var for sent. Han fortalte dem en lignelse om noen onde vingårdsarbeidere (se egen rute), og sa deretter til dem:

> *"Har dere aldri lest i Skriften: "Steinen som bygningsmennene forkastet, er blitt hovedhjørnestein. Dette var Herrens verk, og det er underfullt i våre øyne." Derfor sier Jeg til dere: Guds rike skal bli tatt fra dere og gitt til et folk som bærer rikets frukt..."* (Matt. 21, 42-43).

Døperen Johannes hadde forklart at Gud var i stand til å oppreise *"barn for Abraham"* av steiner (Matt. 3, 9). Guds nåde kunne forvandle et hvilket som helst menneske slik at det bar omvendelsens frukt av lydighet og kjærlighet, og således gjorde *"Abrahams gjerninger"*. Disse menneskene, som bar *"rikets frukt"* som et resultat av Guds nåde, var de sanne arvinger til Hans rike. Det var til slike *"levende steiner"* Peter skrev:

> *"Men dere er en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eiendomsfolk, så dere skal forkynne Hans underfulle storverk, Han som kalte dere ut av mørket og inn i sitt underfulle lys.*

Dere som ikke før var et folk, men som nå er Gud folk. Dere som ikke hadde funnet barmhjertighet, men som nå har fått barmhjertighet." (1. Pet. 2, 9-10).

Lignelsen om de onde vingårdsarbeiderne

"Det var en landeier som plantet en vingård og satte et gjerde rundt den, gravde en vinpresse i den og bygde et tårn. Og han leide den ut til vingårdsarbeidere og drog til et land langt borte.

Da tiden for vinhøsten nærmet seg, sendte han tjenerne sine til vingårdsarbeiderne, så de kunne ta imot frukten hans. Men vingårdsarbeiderne tok tjenerne hans, en slo de, en drepte de, og en annen steinet de.

Igjen sendte han dem tjenere, flere enn den første gangen, men de gjorde det samme med dem.

Men til slutt sendte han sønnen sin til dem og sa: "De vil ha respekt for min sønn." Men da vingårdsarbeiderne så sønnen, sa de til hverandre: "Dette er arvingen. Kom, la oss drepe ham og ta arven hans!" Så grep de ham, kastet ham ut av vingården og drepte ham.

Når da eieren av vingården kommer, hva skal han gjøre med disse vingårdsarbeiderne?"

De [yppersteprestene og folkets eldste] *sier til Ham: "Han skal ødelegge disse onde mennene på en grusom måte. Så skal han leie ut vingården sin til andre vingårdsarbeidere som vil gi ham frukten i rett tid."*

Jesus sier til dem: "Har dere aldri lest i Skriften: Steinen som bygningsmennene forkastet, er blitt hoved-hjørnestein. Dette var Herrens verk, og det er underfullt i våre øyne. Derfor sier Jeg dere: Guds rike skal bli tatt fra dere og gitt til et folk som bærer rikets frukt. Og den som faller på denne Steinen, skal bli knust. Men den som Steinen faller på, skal den knuse til støv."

Da yppersteprestene og fariseerne hørte disse lignelsene, skjønte de at det var dem Han talte om."

(Matt. 21, 33-45)

De som en gang var blitt utvalgt, var blitt forkastet, mens de som en gang hadde vært forkastet, ble nå utvalgt. Dette var ikke et resultat av tilfeldigheter. Da Gud utvalgte Abraham, var det fordi denne mannen søkte Gud av et helt hjerte, trodde på Ham og var lydig mot Hans bud. Abrahams sterke tro kom blant annet til uttrykk gjennom hans villighet til å ofre sin sønn Isak da Gud ba ham om det. Om denne sønnen hadde Gud sagt:

"...i Isak skal din ætt bli kalt." (1. Mos. 21, 12).

Da så Abraham ble bedt om å ofre Isak, kunne det se ut som om denne handlingen ville ødelegge løftene om ætten. Men Abrahams tillit til Gud var urokkelig. Det fortelles om ham:

"Ved tro bar Abraham frem Isak da han ble satt på prøve... For han regnet med at Gud også var mektig til å reise ham opp fra de døde..." (Hebr. 11, 17. 19).

Abraham var villig til å ofre sin sønn og med ham hele sin lovede ætt. Han hadde gjort de nødvendige forberedelsene på Moria-fjellet og var klar til å ofre Isak da Gud grep inn og stanset ham. Da Abraham løftet blikket, så han en vær som satt fast i et kratt. Denne væren ble da ofret som brennoffer til Gud, mens Isak kunne gå fri (1. Mos. 22, 1-14). Offerdyret var et symbol på den kommende Frelseren. Århundrer senere ble Jesus, Guds sønn, korsfestet på det samme fjellet, slik at *"hver den som tror på Ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv"* (Joh. 3, 16).

Da Gud hadde sett Abrahams tro, sa Han til ham:

"Ved Meg selv har Jeg sverget, sier Herren, fordi du har gjort dette og ikke sparte din egen sønn, din enbårne sønn, skal Jeg rikelig velsigne deg og gjøre dine etterkommere tallrike som stjernene på

himmelen og sanden på havets strand. Og din ætt skal innta portene til sine fiender. I din ætt skal alle folkeslag på jorden bli velsignet, fordi du var lydig mot min røst." (1. Mos. 22, 16-18).

Abraham var lydig mot Gud. Han sa "ja" til Gud, og ble en "levende stein" i Hans bygning. Samtidig fikk han løfte om at *"Hovedhjørnesteinen"* en gang skulle komme fra hans ætt. I hans ætt skulle *alle* folkeslag på jorden bli velsignet.

Israel og Kanaans land

I sin tale til israelittene, hadde Moses oppgitt to grunner til at Gud utvalgte dem (5. Mos. 7, 7-8):

1) Gud elsket dem

2) Gud ville holde det løftet Han hadde gitt deres fedre (Abraham, Isak og Jakob).

Da israelittene ropte til Gud under slaveriet i Egypt, hørte Han deres bønn, førte dem ut med mektig hånd og gjorde dem til en fri og selvstendig nasjon. Like før de inntok Kanaan, sa Moses til dem:

"Og nå, Israel, hør på de lovene og forskriftene som jeg lærer dere å holde, for at dere kan få leve og komme inn og ta i eie det landet som Herren, deres fedres Gud, gir dere.

Dere skal ikke legge noe til det ord jeg befaler dere, og ikke trekke noe fra, så dere kan holde Herren deres Guds bud, dem jeg befaler dere.

Deres øyne har sett det Herren gjorde ved Ba'al-Peor. For Herren din Gud ødela alle de mennene iblant dere som fulgte Ba'al fra Peor. Men dere som klynget dere til Herren deres Gud, er i live i dag, hver eneste en av dere." (5. Mos. 4, 1-4).

Selv om Gud hadde ledet dem ut av Egypt med store tegn og under, gjorde israelittene opprør mot Ham flere ganger (se *Til et godt land* i *kap. 2*). Ett slikt opprør fant sted mens israelittene befant seg i Moab, som var en av Kanaans nærmeste naboer i øst. Kun elven Jordan skilte landene fra hverandre.

Moabittene var etterkommere av Abrahams nevø, Lot (1. Mos. 19, 37-38). De hadde fått med seg at israelittene nettopp hadde overvunnet to konger, og de fryktet dem (4. Mos. 21, 21- 22, 3). Balak, moabittenes konge, tilkalte da en mann ved navn Bileam for at han skulle forbanne israelittene, slik at de kunne overvinnes. Bileam kom, men i stedet for forbannelse, kom en velsignelse ut fra hans munn. Dette skjedde flere ganger. Om israelittene sa han blant annet:

"Han [Herren] *skuer ingen misgjerning i Jakob, og Han så ingen ondskap i Israel. Herren hans Gud er med ham, og jubelrop som for en konge lyder blant dem."* (4. Mos. 23, 21).

Israelittene holdt seg så nær Gud at Han ikke tillot Bileam å uttale noen forbannelse, men i stedet bød ham å velsigne dem. Men israelittene fortsatte ikke å vandre på Guds veier. Ikke lenge etterpå drev de hor med de moabittiske kvinnene og deltok i offermåltider og tilbedelse av de moabittiske avgudene, blant annet guden Ba'al. Selv om de kjente Gud og Hans lover, og hadde sagt at de ville overholde dem, valgte de åpenlyst å ta del i avgudsdyrkelsen.

"Slik knyttet Israel seg til Ba'al av Peor, og Herrens vrede ble opptent mot Israel." (4. Mos. 25, 3).

Gud trakk sin velsignelse og sin beskyttelse tilbake fra dem. I en pest døde 24 000 israelitter. På grunn av sin utroskap mot Gud, ble disse menneskene forkastet fra Hans menighet, og de kom aldri inn i det lovede land. Da Moses minnet israelittene på denne hendelsen, sa han:

"...For Herren din Gud ødela alle mennene iblant dere som fulgte Ba'al fra Peor. Men dere som klynget dere til Herren deres Gud, er i live i dag, hver eneste en av dere." (5. Mos. 4, 3-4).

De som hadde holdt fast ved Gud, hadde Han bevart mot pesten og videre på reisen. Han regnet dem fortsatt som sitt folk, og de skulle snart få innta løftelandet. Men før de dro inn, minnet Moses dem om hva det ville si at de var Guds utvalgte folk, og hva Gud krevde av dem:

"Se, jeg har lært dere lover og forskrifter, slik Herren min Gud befalte meg, for at dere skulle holde dem i det landet dere kommer inn i for å ta i eie. Derfor skal dere ta dere i vare så dere holder dem. For nettopp dette er deres visdom og forstand fremfor øynene på de folkeslagene som kommer til å høre alle disse lovene, og som vil si: "Sannelig, dette store folket er et vist og forstandig folk..."" (v. 5-6).

Erfaringen fra Ba'al-Peor viste dem at det var mer enn deres stamtavle eller en "engangsomvendelse" til Gud som skulle til for at Han regnet dem som sitt folk. Det krevdes en fast tro, en daglig overgivelse og lydighet. De måtte "klynge seg til Gud" under alle forhold.

Israelittenes liv i lydighet mot Guds lover og forskrifter skulle være et vitnesbyrd overfor de andre folkeslagene om Guds prinsipper. Deres liv skulle være et bilde av Hans, og deres lære skulle være ublandet med løgn og avgudsdyrkelse. Forskriftene om helligdomstjenesten gav en fremstilling av frelsesplanen. Guds utvalgte folk skulle være en levende forkynnelse for en verden tynget av synd og urettferdighet. De skulle være hellige fordi Han er hellig (3. Mos. 11, 44-45). De skulle være Hans eiendomsfolk slik at andre folkeslag kunne bli velsignet gjennom dem. De skulle være bygningsmenn som førte flere steiner til Hans bygning.

Hvis de vendte seg bort fra Gud, ville de bli forkastet på lik linje med de hedenske folkeslagene eller de som hadde drevet hor ved Ba'al-Peor. En gang utvalgt betyr ikke alltid utvalgt. En gang frelst betyr ikke alltid frelst. Fortiden er ubetydelig. Det er det svaret vi gir Gud *i dag* som gjelder.

Prinsipper for utvelgelse

Å si at Gud har utvalgt et folk for evig og alltid uavhengig av hva dette folket gjør, er å gi et falskt vitnesbyrd om Gud. Eksempler vi har sett på i dette og foregående kapitler, har vist at Guds utvelgelse ikke skjer uavhengig av menneskenes valg og deres frukter. Det finnes også bibeltekster som taler direkte om prinsippene for Guds utvelgelse. Én slik tekst, som er veldig tydelig og rett på sak, finner vi i profeten Jeremias bok. Her sier Gud:

"En gang taler Jeg om et folkeslag og om et kongerike, om å rykke opp og rive ned og fører det i fortapelsen. Men hvis det folkeslaget Jeg har talt imot, vender om fra sin ondskap, da angrer Jeg det onde som Jeg tenkte å gjøre med det.

En annen gang taler Jeg om et folkeslag og om et kongerike, om å bygge og plante det. Men hvis det gjør det som er ondt i Mine øyne, så det ikke lyder Min røst, da angrer Jeg det gode som Jeg hadde sagt at Jeg ville gjøre mot det." (Jer. 18, 7-11).

Guds prinsipper for utvelgelse og forkastelse kan oppsummeres på følgende måte:

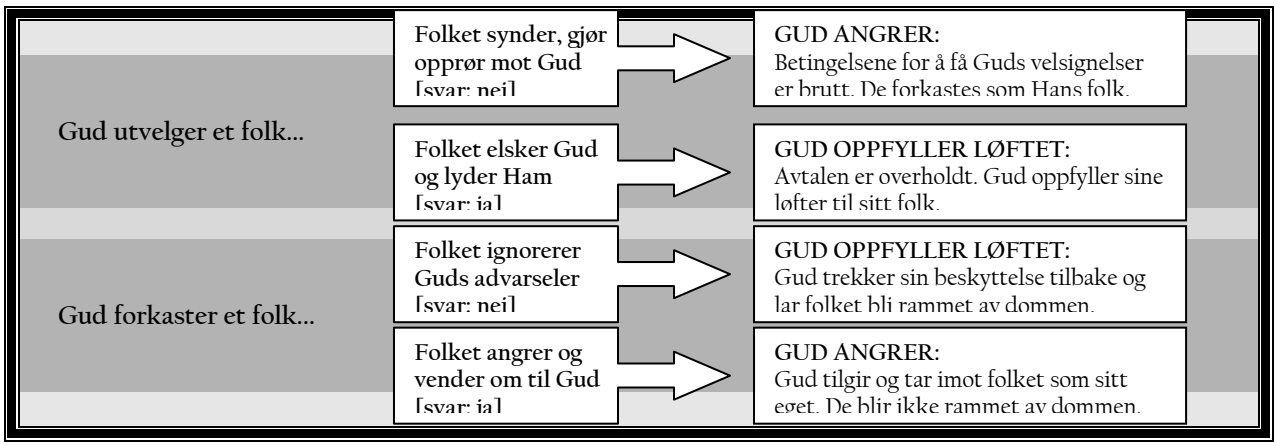

Gud gjør det klart at Han verken er urettferdig eller tilfeldig i forhold til hvem Han utvelger. Han gjør ikke forskjell på folk. Han kaller på *alle* mennesker. Det er den enkeltes respons – ja eller nei til kallet – som avgjør om de blir utvalgt eller forkastet. Om Jesus står det skrevet:

> *"Han er selv soningen for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens."* (1. Joh. 2, 2).

Jesus er *alle* menneskenes frelser. Han ble født som menneske av Abrahams ætt, og gjennom Ham vil alle folkeslag på jorden bli velsignet. Enhver som svarer ja til Guds kall og kommer til Ham, vil Han kunne frelse. De blir regnet som Hans folk – som Hans utvalgte.

På samme måte som menneskene i tidligere tider, må også vi gjøre et valg i dag: Vil vi følge Gud eller vil vi la være? Dersom vi velger å si ja til Gud i dag, vil vi likevel stå overfor det samme valget i morgen: Vil vi følge Gud, eller vil vi la være? Hvis vi igjen velger å si ja, vil vi fortsatt kunne regne Gud som vår Far og tilhøre Hans folk. Hvis vi derimot skulle si nei og vende oss bort fra Gud, vil forholdet opphøre. Gårsdagens ja vil være uten verdi. Det som har skjedd er at vi har ombestemt oss, og Gud respekterer vårt valg.

Det samme prinsippet som omtales i Jer. 18, 7-11, kommer frem i det 18. kapittel i Esekiels bok. Her er det snakk om utvelgelse og forkastelse på individnivå. Det overordnede prinsippet – rettferdighetens prinsipp – er at *"den sjel som synder, skal dø"*. Slik lyder den rettferdige dommen. Dette gjør at enhver synder i utgangspunktet er forkastet. Men Gud kaller til omvendelse for å frelse. Budskapet som ble formidlet av Esekiel, er:

> *"Men dersom den ugudelige vender om fra alle de syndene han har gjort, holder alle Mine lover og gjør rett og rettferdighet, da skal han sannelig leve. Han skal ikke dø. Ingen av de overtredelsene han har gjort, skal bli husket og holdt mot ham. Ved den rettferdigheten han har gjort, skal han leve."* (Esek. 18, 21-22).

Her er det snakk om et menneske som vandrer på andre veier enn Guds veier. Fordi han synder, er han underlagt syndens konsekvens, døden. Men, sier Gud, hvis dette mennesket vender om fra alle sine synder og i stedet vandrer på Mine veier, vil han bli tilgitt. Hver eneste synd vedkommende har gjort, vil bli slettet ut, og han skal få arve evig liv. En slik fullstendig tilgivelse er mulig takket være Guds frelsesplan. Fordi Jesus tok på seg menneskenes synder, kan Gud se på dem som om de aldri hadde begått en synd.

Gud ønsker at alle syndere skal vende om til Ham, slik at Han kan frelse dem, både fra synden i seg selv og fra dens konsekvenser.

> *"Har vel Jeg behag i den ugudeliges død?" sier Herren Gud. "Er det ikke heller i at han vender om fra sin ferd og får leve?"* (Esek. 18, 23).

Gud ønsker ikke å straffe menneskene fordi de har syndet. Han vil ikke at noen mennesker skal gå fortapt. Han ønsker å tilgi dem og frelse dem. Derfor iverksatte Han frelsesplanen. Av samme grunn advarer Han så kraftig mot synd – slik at menneskene skal innse den faren de lever i og vende seg til Ham før det er for sent. På tilsvarende vis advarer Gud mot faren med likegyldighet og frafall:

> *"Men om en rettferdig vender om fra sin rettferdighet og gjør urett, og han gjør etter alle de stygge-dommene som den ugudelige gjør, skal han da få leve? All den rettferdigheten han har gjort, skal ikke bli husket. På grunn av den troløsheten han har vist, og den synden han har gjort, skal han dø."* (v. 24).

Et menneske som en gang har tilhørt Gud og vandret på Hans veier, vil rammes av den samme konsekvens som synderen når han vender seg bort fra Gud og i stedet legger ut på syndens vei. Det hjelper ikke at vedkommende en gang i fortiden fulgte Gud og var lydig mot alle Hans bud. Når han gjør noen av *" styggedommene som den ugudelige gjør"*, vil han bli regnet som en ugudelig (jf. *"Vokt deg så ikke du glemmer..."* i *kap. 2*). Det eneste Gud kan gjøre, er å kalle på ham igjen og be ham vende om før det er for sent.

Verken utvelgelsen eller forkastelsen er altså statisk, fast eller evigvarende. Hvis betingelsene for Guds løfter ikke blir oppfylt, vil det folket eller det mennesket som brøt betingelsene, ikke få del i løftene. Utvalgt i dag kan derfor bli forkastet i morgen, og motsatt. Det som teller er det svaret vi gir Gud her og nå.

Lignelsen om de to sønnene

Jesus fortalte en lignelse som på en god måte illustrerer prinsippene omtalt ovenfor:

"En mann hadde to sønner, og han kom til den første og sa: "Sønn, gå i dag og arbeid i vingården min!"

Han svarte og sa: "Jeg vil ikke!" Men etterpå angret han og gikk.

Så kom han til den andre og sa det samme. Og han svarte og sa: "Jeg går, Herre!" Men han gikk ikke." (Matt. 21, 28-30).

Denne lignelsen ble fortalt mens Jesus underviste i tempelet. Yppersteprestene og folkets eldste hadde kommet til Ham med den hensikt å fange ham i ord. Jesus fortalte dem da denne lignelsen og forsøkte å få dem til å innse hvordan det stod til med deres forhold til Gud. Han innbød til refleksjon:

"Men hva tror dere?... Hvem av de to gjorde sin fars vilje?" (v. 28. 31).

Hadde spørsmålet vært rettet til oss, ville vi antakelig svare det samme som de jødiske lederne: *"Den første."* (v. 31). Da de religiøse lederne hadde avgitt sitt svar, sa Jesus til dem:

"Sannelig sier Jeg dere: Tollere og skjøger kommer inn i Guds rike før dere." (v. 31).

De jødiske lederne regnet seg som Guds folk, Abrahams ætt og arvinger til Guds rike. Tollerne og skjøgene var to grupper de foraktet. Førstnevnte var jøder som i tjeneste for romerske myndigheter krevde inn skatt fra sine landsmenn, og som gjerne beriket seg selv på folkets bekostning. De ble regnet som frafalne forrædere og satt i bås med samfunnets laveste klasser. Også skjøgene var åpenlyse syndere, og deres handlinger ble klart og tydelig fordømt av Guds ord. Likevel sa Jesus at både tollere og skjøger kom inn i Guds rike før de jødiske lederne. Hvordan kunne Han si noe slikt? Han begrunner det selv:

"For [døperen] *Johannes kom til dere på rettferdighetens vei, og dere trodde ham ikke. Men tollere og skjøger trodde ham. Dere så det, men likevel angret dere ikke senere og trodde ham."* (v. 32).

Døperen Johannes hadde kalt folk til omvendelse og beredelse for Messias komme. Mange hadde strømmet til ham. De lyttet til hans forkynnelse, innså sin syndige tilstand og sitt behov for frelse, overgav sine synder til Gud og ble døpt. Blant disse var det mange tollere og skjøger. De hadde ikke hatt den samme kjennskap til Skriften som de jødiske lederne. Da de hørte Johannes' forkynnelse, ble deres liv satt i et lys som avslørte alle syndens mørke flekker. De angret og vendte om til Gud. De som en gang hadde sagt til ham: *"Jeg vil ikke."*, ombestemte seg og gikk.

Også mange fariseere og skriftlærde kom til Johannes. *"Jeg går, Herre!"* sa de, men likevel gikk de ikke. De vendte ikke om av hele sitt hjerte. Bekjennelsen og den ytre gudsfrykten hadde de, men de fornektet dens kraft (jf. 2. Tim. 3, 5). Deres liv bar derfor ikke de ekte omvendelsens frukter (Matt. 3, 7-10).

Den andre sønnen var et bilde på dem som bekjente seg til å være Guds folk og som roste seg over de lavere klassers syndere og mennesker av hedensk opphav. Men ingen av disse foraktede gruppene hadde sunket så dypt at Gud ikke kunne nå dem. Hans hånd var strukket ut til dem, og mange valgte å gripe tak i den. Sakkeus og Levi Matteus er eksempler på to navngitte tollere som vendte om og takket ja til Guds frelsestilbud (Luk. 19, 2-9; Matt. 9, 9). Sistnevnte ble en av Jesu nærmeste samarbeidspartnere (Matt. 10, 3), og vi vet at også flere andre tollere villig lyttet til Jesus (Matt. 9, 10). Maria Magdalena er ett eksempel på en skjøge som vendte om til Gud (Joh. 12, 3; Matt. 26, 6-7; Luk. 7, 37-39).

De jødiske lederne var i en mye verre tilstand enn mange av de åpent definerte synderne. De nektet å innrømme at de var syndere og erkjenne sitt behov for en frelser. Jo mer de forherdet sine hjerter og avviste Den Hellige Ånds påvirkning, jo vanskeligere var det for Gud å nå dem.

Prestene og de eldste forstod Jesu budskap både i denne lignelsen og i lignelsen om de onde vingårdsarbeiderne (se *Abraham og Abrahams ætt*), men de nektet å la seg påvirke til omvendelse. Tross alle profetier om Messias og de bevis på sitt guddommelige opphav Jesus hadde gitt dem, ville de ikke anerkjenne Ham som Guds sønn eller verdens Frelser. I stedet hatet de Ham enda mer intenst, og de hatet den advarende konklusjonen som fulgte etter lignelsen om de onde vingårdsarbeiderne:

"Har dere aldri lest i Skriften: "Steinen som bygningsmennene forkastet, er blitt hovedhjørnestein. Dette var Herrens verk, og det er underfullt i våre øyne"?

Derfor sier Jeg dere: Guds rike skal bli tatt fra dere og gitt til et folk som bærer rikets frukt.

Og den som faller på denne Steinen, skal bli knust. Men den som Steinen faller på, skal den knuse til støv." (Matt. 21, 42-44).

Prinsippene vist i praksis

Bibelen inneholder mange eksempler som kan lære oss hvordan og hvorfor Gud utvelger eller forkaster et folk eller et individ. Hendelsen ved *Ba'al-Peor* er ett slik eksempel. Alle israelittene var av Abrahams ætt og tilhørte Guds utvalgte folk, men en stor andel av dem gjorde opprør mot Gud og avviste Ham til fordel for moabittiske kvinner og avguder. Disse ble forkastet. Men hvert eneste individ som forble trofast mot Gud, fortsatte å tilhøre Hans folk. De ble bevart mot pesten og fikk innta det lovede landet.

I det følgende skal vi se på noen eksempler fra både Det gamle og Det nye testamentet som belyser Guds prinsipper om utvelgelse og forkastelse fra Jer. 18, 7-10. Noen av eksemplene har vi sett på før, men for helhetens skyld vil de bli trukket frem igjen.

Fra Det gamle testamentet:

JA ➔ JA
Israelittene inntar Kanaan

"For et hellig folk er du for Herren din Gud. Deg har Herren din Gud utvalgt for at du skal være Hans eiendomsfolk fremfor alle folkeslag på jordens overflate..." (5. Mos. 7, 6).

De israelittene som hadde "klynget seg til Gud" og daglig sagt ja til Ham, fikk oppleve at Guds løfter ble oppfylt. På mirakuløst vis inntok de det landet som Gud hadde lovet å gi dem, og de fikk nyte godt av Hans velsignelser.

"Herren gav Israel hele det landet Han hadde sverget å gi deres fedre, og de tok det i eie og bosatte seg der. Herren gav dem ro rundt på alle kanter, slik Han hadde sverge for deres fedre. Ikke en eneste mann av alle fiendene deres kunne stå seg mot dem. ... Ikke et ord ble til intet av alle de gode ord Herren hadde talt til Israels hus. Alt gikk i oppfyllelse." (Jos. 21, 43-45).

JA ➔ NEI
Israel blir erobret

Gud hadde lovet mange velsignelser til israelittene dersom de fortsatte å holde seg til Ham (5. Mos. 28, 1-14). Ett av løftene var:

"Herren skal gjøre deg til hode og ikke hale. Du skal bare ligge over, og ikke under, hvis du lyder Herren din Guds bud.." (5. Mos. 28, 13).

Deres nasjonale selvstendighet ville være sikret dersom de fortsatte å klynge seg til Gud. Men dersom de valgte ulydighet og opprør, ville det gi konsekvenser også her. Blant de forbannelsene som Moses hadde advart om, var også dette:

"...Fordi du ikke tjente Herren din Gud med glede og hjertets lyst, selv om du hadde rikelig av alt, så skal du tjene dine fiender, som Herren skal sende mot deg, i sult, i tørst, i nakenhet og i nød for alt. Han skal legge et åk av jern over din nakke, helt til han har ødelagt deg..." (5. Mos. 28, 47-48).

Etter at israelittene hadde inntatt Kanaan, holdt de seg til Gud så lenge Josva var i live. Men da denne lederen og hans generasjon var lagt til hvile i graven, falt folket fra.

"De forlot Herren, sine fedres Gud, som hadde ført dem ut av landet Egypt. De fulgte andre guder blant gudene til de folkene som bodde rundt dem. De tilbad dem, og de egget Herren til vrede. De forlot Herren og tjente Ba'al og Astartene." (Dom. 2, 12).

Folket som en gang hadde sagt ja, vendte seg bort fra Herren og sa i stedet nei. Konsekvensen var at de ble forkastet som Hans folk. Gud angret det gode Han hadde tenkt ut for dem, og trakk sine velsignelser tilbake fra dem.

"Herrens vrede ble opptent mot Israel. Derfor overgav Han dem i røveres hånd, og de plyndret dem. Han prisgav dem i deres fienders hånd, de som bodde rundt dem, så de ikke lenger kunne holde stand overfor sine fiender." (v. 14).

Gjentatte ganger i Israels historie skjedde dette. Folket gikk fra ja til nei og forkastet Gud til fordel for avguder av stokk og stein. De tok lite lærdom av sin egen historie, og gav lite akt på Guds advarsler. Vi finner i forkastelsen av israelittene en god illustrasjon på prinsippet fra Jeremias bok:

"En annen gang taler Jeg om et folkeslag og om et kongerike, om å bygge og plante det. Men hvis det gjør det som er ondt i Mine øyne, så det ikke lyder Min røst, da angrer Jeg det gode som Jeg hadde sagt at Jeg ville gjøre mot det." (Jer. 18, 9-10).

NEI ➔ JA
Ninives innbyggere vender om

Ninive var hovedstad i Assyria og en stor by med over 100 000 innbyggere. Men menneskene der levde i alvorlig synd, og Gud hadde et viktig advarselsbudskap å gi dem. Til å formidle dette valgte han israelitten Jona. Gud sa til ham:

"Bryt opp, gå til Ninive, den store byen, og forkynn ut over den! For deres ondskap har steget opp for Mitt åsyn." (Jona 1, 2).

Jona forsøkte først å flykte fra dette oppdraget, men da Gud ba ham for annen gang, dro han. Etter å ha gått én dagsreise inn i den store byen, ropte han ut sitt budskap:

"Om 40 dager skal Ninive ødelegges." (Jona 3, 4).

Dette var et budskap fra en Gud som brydde seg om menneskene langt utenfor israelittenes grenser. Folket i Ninive trengte å vende om fra sin ondskap, ellers ville de gå fortapt. De og deres by fikk derfor en nådetid på 40 dager. Assyrerne, som så langt hadde sagt nei til Gud, forstod alvoret i situasjonen, og de vendte om til Ham. Om det som skjedde fortelles vi:

"Da trodde mennene i Ninive på Gud. De ropte ut en faste og kledde seg i sekkestrie [et tegn på anger og sorg]*, fra den største til den minste. Ordet rammet også Ninives konge. Da reiste han seg fra tronen, la av seg kappen, dekket seg med sekkestrie og satte seg i støvet. Han lot dette bli kunngjort i Ninive:*

Dette er kongens og hans stormenns befaling: Ikke noe menneske eller dyr, storfe eller småfe, må smake mat. La dem ikke ete mat eller drikke vann. Både mennesker og dyr skal dekkes med sekkestrie. De skal rope til Gud av all kraft. De skal vende om, hver av dem fra sin onde ferd og fra volden som henger ved deres hender. Hvem vet? Gud kunne vende om og angre, ja, vende seg bort fra sin brennende vrede så vi ikke skal gå fortapt." (v. 5-9).

Ninives innbyggere – kongen inkludert – innså sine synder, og de angret. De sa ja til Gud, og de tryglet Ham om tilgivelse. Gud hørte deres bønn.

"Da Gud så deres gjerninger, at de vendte om fra sin onde ferd, da angret Gud den onde ulykken Han hadde sagt Han ville føre over dem, og Han gjorde det ikke." (v. 10).

Dette var mennesker som var forkastet på grunn av sine onde gjerninger. De vendte om med et oppriktig hjerte, og Gud tok imot dem og lot dem bli en del av sitt utvalgte folk. Dette er en god illustrasjon på prinsippet fra Jeremias bok:

"En gang taler Jeg om et folkeslag og om et kongerike, om å rykke opp og rive ned og fører det i fortapelsen, men hvis det folkeslaget Jeg har talt imot, vender om fra sin ondskap, da angrer Jeg det onde som Jeg tenkte å gjøre med det." (Jer. 18, 7-8).

Vi vet ikke mye om hvilke personer som vil arve Guds rike. Bibelen forteller mye om *hvordan* disse menneskene er – om deres karakter eller frukt –, og vi blir fortalt hvilke betingelser Gud har stilt for at noen skal bli frelst. Millioner av mennesker er siden tidenes morgen blitt lagt til hvile i graven, og det er få navngitte personer vi med sikkerhet kan si at vil stå opp i oppstandelsen ved Jesu gjenkomst og leve evig i Guds rike. Men Jesus selv avslørte noe for oss som i denne sammenheng er nok et vitnesbyrd om Guds store kjærlighet til alle folkeslag. Til de skriftlærte og fariseerne som forkastet Ham som Guds Sønn, sa Jesus:

"Menn fra Ninive skal stå opp i dommen sammen med denne slekten og fordømme den. For de omvendte seg ved Jonas forkynnelse. Og se, her er En som er større enn Jona." (Matt. 12, 42).

Det alvorlige budskapet som ble overbrakt av profeten Jona, førte til at mennesker fra den assyriske byen omvendte seg til frelse.

NEI ➔ NEI
Sodoma og Gomorra

Innbyggerne i Sodoma og Gomorra var ikke uvitende om Gud og Hans lov. Abrahams livsførsel var et vitnesbyrd om Guds kjærlighet og Hans prinsipper. Dessuten var Abrahams nevø, Lot, bosatt i Sodoma. Men innbyggerne i disse byene forkastet det lyset Gud hadde gitt dem, og de valgte å fortsette sine liv i synd. Gud sa om dem:

"Fordi Sodomas og Gomorras klagerop er kraftig, og fordi deres synd er meget alvorlig, vil Jeg nå fare ned dit og se om de virkelig har gjort det som det lyder i klageropet som har nådd Meg. Og hvis ikke, vil Jeg vite det." (1. Mos. 18, 20-21).

Det var ikke uten grunn at Gud ville dømme disse byene. Deres synd var *"meget alvorlig"*, og deres livsførsel var kjent omkring, også for Abraham. Gud lovet Abraham at dersom Han fant så lite som ti rettferdige mennesker i Sodoma, skulle Han ikke ødelegge byen. Men der fantes ikke engang ti mennesker som søkte Gud av et helt hjerte. Gud sendte engler inn i byen for å føre Lot og hans familie ut av den. De fortalte Lot om hva som ville skje med byen:

"Har du noen andre her? Svigersønn, dine sønner, dine døtre, hvem du enn måtte ha i byen, ta dem med ut fra dette stedet! For vi skal ødelegge dette stedet, for klageropet over dem er blitt så stort for Herrens åsyn at Herren har sendt oss for å ødelegge det." (1. Mos. 19, 12-13).

Lot talte med sine nærmeste, men de ville ikke tro ham. Da morgenen grydde, måtte de to englene lede Lot, hans kone og deres to ugifte døtre ut av byen. Deretter ble byen rammet av ødeleggelsen:

"Så lot Herren svovel og ild regne over Sodoma og Gomorra, fra Herren, ned fra himmelen. Slik ødela Han disse byene, hele sletten, alle innbyggerne i byene og alt som vokste på marken." (v. 24-25).

Byene på sletten ble ødelagt fordi innbyggerne nektet å gi etter for Guds kall til omvendelse. De måtte høste konsekvensen av sitt nei. Lots kone ombestemte seg på veien og vendte tilbake mot byen. Kun tre mennesker – Lot og to av hans døtre – lot seg redde.

Fra Det nye testamentet:

JA ➔ JA
Jøder som tok imot Messias

Da Jesus ble født som et menneske, var den jødiske nasjonen blitt en del av det veldige romerske imperiet. Nasjonal stolthet og ønsker om jordisk makt og storhet, bidro til å skape en forventning om en Messias som

skulle frelse sitt folk fra det romerske herredømmet. Disse forventningene var så innprentet blant folket at knapt noen forstod Jesu egentlige misjon.

Da Jesus ble korsfestet, fremkalte dette en dyp skuffelse og fortvilelse blant disiplene og andre som hadde trodd at Han var den lovede Frelseren. Først etter at Jesus var oppstått og hadde undervist dem om hva profetiene faktisk lærte om Ham, klarte de å forstå sammenhengen.

Selv om de ikke fullt ut forstod Jesu misjon, var det mange jøder som tok imot Ham som deres lovede Messias. Som eksempler kan vi nevne gjeterne, Simon og Anna, som tok imot Ham allerede mens Han var en liten baby (Luk. 2, 8-17. 25-32. 36-38), døperen Johannes (Joh. 1, 29), disiplene (Matt. 16, 15-16), Natanael (Joh. 1, 43-51), fariseeren Nikodemus (Joh. 3, 1) og rådsherren Josef av Arimatea (Joh. 19, 1).

På pinsefestens dag tok enda flere jøder imot Jesus Kristus som Guds Sønn og som sin personlige Frelser. På den dagen sluttet 3000 personer seg til de første kristne og ble døpt i Jesu navn (Apg. 2, 41). I tiden som fulgte fikk menigheten daglig nye medlemmer (v. 47). Til og med *"en stor flokk av prestene ble lydige mot troen"* (Apg. 6, 7).

De jødene som tok imot *"Guds Lam, som bærer verdens synd"* (Joh. 1, 29), fortsatte å være Guds folk. De som var trofaste, kunne med rette kalle seg Hans eiendomsfolk og se frem til oppfyllelsen av Hans løfter.

JA ➔ NEI
Jøder som fornektet Messias

I innledningen til sitt evangelium skriver Johannes om Jesus:

> *"Han kom til sine egne, og Hans egne tok ikke imot Ham."* (Joh. 1, 11).

Jesus møtte mye motstand under sin virksomhet. Han innfridde ikke forventningene om befrielse fra romerne og opprettelsen av et jødisk storhetsrike, men levde i stedet et enkelt liv under harde kår. En av profetiene om Messias hadde sagt:

> *"...Han hadde ingen skikkelse og ingen herlighet. Når vi så Ham, kunne vi ikke ha vår lyst i synet av Ham. Han var foraktet og avvist av mennesker, en smertens mann, vel kjent med sykdom. Folk skjulte sitt ansikt for Ham. Han var foraktet, og vi regnet Ham for intet."* (Jes. 53, 2-3).

Jesu mangel på ytre prakt og ære gjorde at mange vendte seg bort fra Ham. Men en enda større grunn til at Han ble forkastet av det folket som Han en gang hadde kalt til å være sitt eiendomsfolk, var Hans rettferdige livsstil. Sammenlignet med Ham ble menneskenes synder så mye tydeligere. De som ikke ønsket å bekjenne og vende om, opplevde Hans rettferdighet som truende, og de motarbeidet Ham. De religiøse lederne var spesielt aktive på dette feltet. De forsøkte å stoppe Jesu virksomhet, satte ut falske rykter om Ham og la planer om å drepe Ham. Til slutt, da tiden var inne (jf. *Frafallet på Jesu tid* i *kap. 4*), lyktes de.

Da Pilatus, den romerske landshøvdingen, stilte Jesus frem for folket og spurte hva han skulle gjøre med Ham, svarte de: *"Korsfest Ham!"* (Matt. 27, 22). Opphisset av yppersteprestene og de eldste ba de i stedet om å få løslatt Barabbas, en beryktet morder og opprører. Blant dem som ropte, var det noen som senere vendte om, men andre holdt fast på sitt nei til Gud. De forherdet seg og lukket på den måten hjertet for Den Hellige Ånds innflytelse. Som en følge av sitt nei, ble de forkastet. Gud regnet dem ikke lenger som sitt folk (jf. *Frafallet på Jesu tid* i *kap. 4*).

NEI ➔ JA
Hedninger blir kristne

I Det nye testamentet finner vi mange eksempler på mennesker av hedensk opprinnelse som ble kristne. Allerede mens Jesus var på jorden som menneske, var det hedningefolk som tok imot Ham.

De vise menn fra Østerland hadde reist langt for å hylle den nyfødte kongen. Til det lille barnet, som var født i en stall og lå i en krybbe, bar de frem sine kostbare gaver av gull, røkelse og myrra. De ble ikke ledet til tvil eller

mismot da de fant Ham i disse fattigslige omgivelsene. I stedet gledet de seg stort og falt ned og tilbad Ham (Matt. 2, 1-11).

Andre eksempler på ikke-jøder som tok imot Jesus mens Han var her som menneske, er den samaritanske kvinnen ved Jakobs brønn (Joh. 4, 4-42), den romerske høvedsmannen i Kapernaum (Matt. 8, 5-13) og den kanaaneiske kvinnen fra området ved Tyrus og Sidon (Matt. 15, 21-28).

Etter at enkelte jøder begynte å forfølge de kristne, ble de troende spredt omkring, og evangeliet ble forkynt for hedningefolkene (Apg. 8, 1. 4). Mange tok imot den nye læren, og det ble opprettet flere menigheter, blant annet i Lille-Asia, Hellas og Italia. En liten del av hva de første kristne utrettet, blir fortalt i *Apostlenes gjerninger*, som ble skrevet av legen Lukas, forfatteren av det tredje evangeliet.

NEI ➔ NEI
Hedninger som ikke vendte om

Evangeliet ble også forkynt til mange hedninger som ikke vendte om, men som i stedet valgte å fortsette med sin avgudsdyrkelse og ulydighet mot Gud. Jo mer informasjon om Gud og frelsen de fikk, men som de valgte å avvise, jo mer forherdet ble de, og jo kraftigere ble deres opprør mot Gud.

I Roma, imperiets stolte hovedstad, ble evangeliet tatt godt imot av mennesker som hadde vokst opp med romerske ritualer og avguder. De vendte om og begynte å tilbe Bibelens Gud. Mens Paulus satt fengslet i Roma, hadde han mulighet til å ta imot besøk (Apg. 28, 16. 30). Han forkynte både for jøder og hedninger, og innflytelsen fra hans forkynnelse nådde til og med til keiserens hoff. Noen av keiserens tjenere vendte om og ble kristne (Fil. 1, 12-13).

Nero, som var keiser på den tiden, lot seg derimot ikke overbevise. Han fikk til og med møte Paulus ansikt til ansikt da han var anklaget for bybrannen i 64 e.Kr. Men på samme måte som den egyptiske farao, forherdet Nero seg og fortsatte med sine grusomme synder. Paulus ble til slutt dømt til døden. Som romersk borger var han beskyttet mot tortur, og han ble derfor halshugget.

Nero var en av de mest grusomme menn som satt på den romerske keisertronen. Etter bybrannen i 64 e.Kr. – som han etter all sannsynlighet selv hadde satt igang – fikk han anledning til å bygge et overveldende luksuspalass i byens sentrum, kalt *Domus Aurea* (”Det gylne hus”). Nero sparte ikke på effektene. Palasset dekket et område på 500 mål. Historikeren Suetonius forteller om storslåtte naturområder, flotte bygninger, gull, edelstener, elfenben, parfyme, arkitektoniske effekter, bad og en festsal med bevegelig tak. Dessuten var det reist en 36 meter høy statue av keiseren selv i husets vestibyle. Nero anså seg selv som en gud.

Det var Nero som innledet den første romerske kristendomsforfølgelsen. Han gav de kristne skylden for bybrannen. Det ble spredt falske rykter om dem, og mange kristne ble anklaget og dømt som anarkister. Noen av dem – som apostelen Peter – ble korsfestet, mens andre ble brent i Neros hage.
Nero var mektig, men han var ingen populær mann, heller ikke blant sine egne. I 68 e.Kr. ble han avsatt ved mytteri, og en tidligere elskerinne hjalp ham til å samle nok mot til å ta sitt eget liv. Etter sin død ble han dømt til *damnatio mamoriae* (”forbannelse av minnet”), og hans navn og bilde ble fjernet fra offentlige monumenter. Fordi etterminnet var av så stor betydning for romerne, var dette en alvorlig dom.

Også andre høytstående mennesker fikk høre evangeliet, men lukket sine hjerter for kallet til omvendelse. Landshøvdingen Pilatus skjønte at Jesus var uskyldig og at Han var noe mer enn bare et menneske. Likevel tok han aldri skrittet fullt ut og trodde på ham. Av frykt for å miste sin stilling, gav han etter for jødenes krav og overlot Jesus til en av de mest grusomme formene for henrettelse.

Da Jesus var gravlagt, fikk de jødiske prestene Pilatus til å sette en romersk vaktstyrke utenfor graven. En stor stein ble rullet foran inngangen, og den ble forseglet med det romerske segl. Det var ikke mulig å flytte steinen uten først å bryte seglet, en oppgave som i seg selv var umulig. Likevel ble forseglingen brutt og steinen rullet til side. Matteus skriver om det som skjedde:

> *”Og se, det ble et stort jordskjelv. For en Herrens engel kom ned fra himmelen, gikk bort og veltet steinen fra åpningen og satte seg på den. ... Og vaktene skalv av frykt for ham, og de ble som døde.”* (Matt. 28, 2. 4).

Hendelsen hadde gjort de romerske vaktene skrekkslagne. Senere løp de inn i Jerusalem og fortalte hva som hadde skjedd. Men til tross for det de hadde vært vitner til, lot de seg bestikke av de jødiske lederne til å si at disiplene hadde hentet Jesu legeme mens de sov (Matt. 28, 11-14). For dem betydde penger mer enn sannheten og Guds kall til omvendelse.

Lærdom av historien

Disse eksemplene viser hvordan Guds utvelgelse foregår i praksis. Ingen er utvalgt for evig og alltid på bakgrunn av sitt tidligere forhold til Gud, sin slektstavle, sin nasjonalitet eller sin religiøse bekjennelse. Det er kun ett forhold som er av betydning, nemlig det svaret man velger å gi til Gud i dag.

De jødene som forkastet Jesus som Messias, mente fremdeles at de var Guds utvalgte folk. Men Gud var av en annen oppfatning. De hadde brutt betingelsene for å få del i Hans løfter, og Gud trakk derfor sin beskyttelse og sine velsignelser tilbake fra dem. Resutatet var blant annet at både Jerusalem og tempelet ble ødelagt.

Hadde disse jødene sett tilbake på sin historie, ville de ha forstått at dette ville skje når de vendte seg bort fra Gud. De stadige erobringene vi kan lese om i Dommernes bok, assyrernes invasjon av Israel og fangenskapet i Babylonia burde ha lært dem at deres valg og handlinger ikke var uten betydning – selv om de tilhørte Abrahams fysiske ætt.

Den måten Gud tidligere hadde behandlet hedningefolkene på, kunne også ha lært dem at Gud gjør ikke forskjell på mennesker. Det var *på grunn av innbyggernes synder* at Sodoma og Gomorra ble ødelagt og at Kanaans innbyggere ble forkastet, ikke på grunn av deres nasjonalitet eller bakgrunn.

Israelittene hadde ikke gjort seg fortjent til å overta Kanaans land. De hadde stadig gjort opprør mot Gud etter at Han hadde ledet dem ut fra Egypt. Men Gud var tålmodig med dem, og alle de som "klynget seg til Ham", ble bevart på ferden og fikk innta det landet Han hadde lovet dem. Det var Guds barmhjertighets gave til dem – fordi Han elsket dem og fordi Han ville holde sine løfter til deres fedre (5. Mos. 7, 8).

Da israelittene gjorde de samme syndene som de hedenske folkeslagene hadde gjort, ble de forkastet og måtte lide den samme skjebne som dem. Dette skjedde gang på gang. Men selv om folkets holdning til Gud forandret seg, var Hans kjærlighet til dem den samme. Når de vendte seg bort fra Ham, tillot Han ulykker å ramme dem i håp om at de ville innse sin tilstand og sitt behov for Ham, slik at de ville vende om til Ham så Han kunne frelse dem. Når israelittene innså sine feil og ropte til Gud om utfrielse, svarte Han dem, kom dem til hjelp og bevarte dem. Det samme gjorde Han da Ninives innbyggere vendte om til Ham. Gud gjør ikke forskjell på folk.

Dagens kristne bør også lære av historien. Hvis vi en gang i fortiden overgav oss til Gud, betyr det ingenting dersom vi i dag vender oss bort fra Ham igjen. På samme måte som Abrahams fysiske etterkommere, har vi ingenting i oss selv som gjør oss mer begunstiget enn andre mennesker. Selv om vi – på samme måte som dem – bekjenner oss til å tilhøre Hans eiendomsfolk, går i kirken hver uke og har våre navn skrevet i menighetens medlemsliste, vil dette være uten verdi dersom det ikke samtidig ledsages av *"frukt som er omvendelsen verdig"* (Matt. 3, 8).

Det er neppe en overdrivelse å si at majoriteten av dem som i dag bekjenner seg til å være kristne, har beveget seg langt bort fra Guds prinsipper. Guds lov blir foraktet både i liv og lære hos mange kristne, og Bibelens lære blir stadig forkastet til fordel for menneskelagde tradisjoner. Men hvis vi kaster et blikk bakover i historien, ser vi hva et slikt opprør vil føre til. Guds prinsipper for utvelgelse og forkastelse er de samme som de alltid har vært. Gud gjør ikke forskjell på folk.

Israel var en gang en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk og et eiendomsfolk. Men de bar ikke omvendelsens frukter og ble forkastet. Peter kaller *de kristne* for *en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et helig folk* og *et eiendomsfolk*. Men dersom de ikke vender om og bærer omvendelsens frukter, vil også de bli forkastet. Gud utvelger – og Han forkaster. Prinsippene er de samme som de alltid har vært:

"En gang taler Jeg om et folkeslag og om et kongerike, om å rykke opp og rive ned og fører det i fortapelsen. Men hvis dette folkeslaget Jeg har talt imot, vender om fra sin ondskap, da angrer Jeg det onde som Jeg tenkte å gjøre med det.

En annen gang taler Jeg om et folkeslag og om et kongerike, om å bygge og plante det. Men hvis det gjør det som er ondt i Mine øyne, så det ikke lyder Min røst, da angrer Jeg det gode som Jeg hadde sagt at Jeg ville gjøre mot det."

(Jer. 18, 7-11)